

Δείκτες & Αριθμοδείκτες Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΚΑΡΡΑΣ

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

- Ο πιο γνωστός αριθμοδείκτης είναι ο δείκτης τιμών καταναλωτή ΔTK (CPI), ο οποίος μετρά τις αλλαγές στις τιμές λιανικής που πληρώνουν οι καταναλωτές για την απόκτηση αγαθών, υπηρεσιών κλπ.
- Επιπλέον, ένας δείκτης κόστους ζωής (**COLI = Cost Of living Index**) είναι ένας δείκτης τιμών που μετρά το σχετικό κόστος ζωής και την εξέλιξη του στην πάροδο του χρόνου.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Για παράδειγμα, στον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, στο "καλάθι αγορών" του έτους αναφοράς **εκχωρείται** ο αριθμοδείκτης 100.

Το 2009 εάν η τιμή του ενός αγαθού (**καφές κωδ. 01211**) που περιλαμβάνεται στο «καλάθι αγορών» είναι 12,223 και η τιμή του καφές διαμορφωθεί σε € 15,50, το 2020, τότε ο δείκτης θα γίνει 126,75.

Αυτό γίνεται με έναν απλό υπολογισμό: Διαίρεση της τιμής του προϊόντος καφέ φίλτρου του νέου έτους 2020 με την τιμή του έτους αναφοράς 2009 (έτος βάσης) και στη συνέχεια πολλαπλασιάζοντας το

πηλίκο με 100. $\frac{15,50}{12,223} * 100 = 12,675 * 100 = \mathbf{126,75}$ με έτος βάσης το 2009

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ενώ ο ΔΤΚ (CPI) είναι μια συμβατική μέθοδος για τη μέτρηση του πληθωρισμού, δεν εκφράζει **πώς** οι αλλαγές τιμών **επηρεάζουν** άμεσα όλες τις αγορές αγαθών και υπηρεσιών από τους καταναλωτές. Είτε υπερεκτιμά είτε υποεκτιμά το κόστος ζωής. Αυτός είναι ο περιορισμός του ΔΤΚ (CPI) που περιγράφεται ως πρόβλημα του αριθμοδείκτη.

Δεν υπάρχει θεωρητικά ιδανική λύση σε αυτό το πρόβλημα. Στην πράξη για τους δείκτες τιμών λιανικής, το "καλάθι αγαθών" ενημερώνεται σταδιακά κάθε λίγα χρόνια για να αντικατοπτρίζει τις αλλαγές. Παρ'όλα αυτά, το γεγονός παραμένει ότι πολλοί οικονομικοί δείκτες που λαμβάνονται μακροπρόθεσμα δεν είναι πραγματικά συγκρίσιμοι και αυτό είναι ένα ζήτημα που λαμβάνουν υπόψη οι ερευνητές της

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), ο πιο συνηθισμένος δείκτης για τη μέτρηση του πληθωρισμού, αντανακλά τη διαχρονική μεταβολή του επιπέδου των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζονται από τα **ιδιωτικά νοικοκυριά της χώρας**.

Εκφράζει δηλαδή τη μεταβολή του κόστους (της δαπάνης από το «μέσο νοικοκυριό») για την απόκτηση ενός «**καλαθιού**» («μίγματος» ή «συνδυασμού») αγαθών και υπηρεσιών από το **μέσο νοικοκυριό** σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Το καλάθι αυτό:

- Αντιπροσωπεύει τις καταναλωτικές συνήθειες των νοικοκυριών.
- Παραμένει σταθερό καθ' όλη τη διάρκεια μεταξύ αναθεωρήσεων του δείκτη.
- Αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα (ανά πενταετία περίπου)

Η αναθεώρηση:

- ✓ Στηρίζεται στα ευρήματα της πιο πρόσφατης Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ).
- ✓ Βελτιώνει κάθε φορά τη μεθοδολογία κατάρτισης του ΔΤΚ με σκοπό τη βελτίωση της αξιοπιστίας του και της αντιπροσωπευτικότητας του.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Σύντομο Ιστορικό για το ΔΤΚ για την Ελλάδα

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΦΟΡΕΑΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΣΧΟΛΙΑ
Δείκτης Κόστους Ζωής	Εθνική Τράπεζα	1924-1930	
Τιμάριθμος Κόστους Ζωής	Γεν. Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου	1931-1937	Κάλυπτε 44 πόλεις της χώρας
Τιμάριθμος Κόστους Ζωής εν Αθήναις	Τράπεζα της Ελλάδος	1938-1958	
ΔΤΚ	ΕΣΥΕ	1959-2010	Μέχρι το 2000 κάλυπτε μόνο αστικές περιοχές και, μετά την αναθεώρηση του 1999, από Ιαν. 2001 το σύνολο της Χώρας
ΔΤΚ	ΕΛΣΤΑΤ	2010-	

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Γενικές πληροφορίες για την κατάρτιση του ΔΤΚ

- Η τελευταία αναθεώρηση έλαβε χώρα το 2009 και στον ΔΤΚ συμπεριλήφθηκαν νέα αγαθά και υπηρεσίες, όπως οι νέες τεχνολογίες και η υγιεινή διατροφή, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της αξιοπιστίας του.
- Ο συνολικός αριθμός αγαθών και υπηρεσιών στον αναθεωρημένο δείκτη ανέρχεται σε περίπου 800 είδη - κωδικούς.
- Η ΕΟΠ (έρευνα οικογενειακού προϋπολογισμού) διενεργήθηκε από την ΕΛΣΤΑΤ και έλαβαν μέρος περίπου 7.000 ιδιωτικά νοικοκυριά. Προέκυψαν σημαντικές πληροφορίες και συμπεράσματα σχετικά με το καταναλωτικό πρότυπο των ιδιωτικών νοικοκυριών για το χρονικό διάστημα που διενεργήθηκε.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Γενικές πληροφορίες για την κατάρτιση του ΔΤΚ

- Για την κάλυψη και ταξινόμηση των ειδών που περιλαμβάνονται στον ΔΤΚ ακολουθείται η ταξινόμηση COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose) του ΟΗΕ.
- Οι νέες σταθμίσεις στον ΔΤΚ προέκυψαν από τα στοιχεία της ΕΟΠ – 2008. Οι σταθμίσεις αυτές αντανακλούν τις καταναλωτικές δαπάνες ενός μέσου νοικοκυριού. Δεν είναι δυνατόν να παρακολουθείται ο πληθωρισμός για κάθε καταναλωτή σύμφωνα με το ατομικό του «καλάθι».
- Οι σταθμίσεις αυτές θα παραμείνουν σταθερές μέχρι να αναθεωρηθεί ο ΔΤΚ με βάση νέα ΕΟΠ (Έρευνα Οικογενειακού Προϋπολογισμού).

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Γενικές πληροφορίες για την κατάρτιση του ΔΤΚ

Από τον Ιανουάριο του 2009 δημοσιεύεται ο αναθεωρημένος ΔΤΚ με έτος βάσης 2009 = 100.

- Ο υπολογισμός του ΔΤΚ από την ΕΛΣΤΑΤ γίνεται με χρήση παραλλαγής του τύπου Laspeyres και δίνεται από τη σχέση:

$$I^t = \sum_{i=1}^k R_i^t * w_i$$

I^t = Ο ΔΤΚ **δείκτης τιμών καταναλωτή** της τρέχουσας περιόδου t

R_i^t είναι ο δείκτης τιμής του προϊόντος i

$i = 1, 2, \dots, k$ (έχουμε k προϊόντα που συμμετέχουν στον γενικό δείκτη)

Το **μερίδιο / ποσοστό / συμμετοχή** κάθε προϊόντος στη συνολική δαπάνη όλων των προϊόντων που έκανε το μέσο νοικοκυριό κατά το έτος βάσης 0

$$w_i = \frac{p_i^0 * q_i^0}{\sum_{i=1}^k p_i^0 * q_i^0}$$

Ο τζίρος που έκανε το προϊόν i

Ο τζίρος που έκαναν ΌΛΑ τα προϊόντα μαζί

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

I^t = Ο ΔΤΚ δείκτης τιμών καταναλωτή της τρέχουσας περιόδου t

$$I^t = \sum_{i=1}^k R_i^t * w_i$$

R_i^t είναι ο δείκτης του προϊόντος i

$i = 1, 2, \dots, k$ (έχουμε k προϊόντα που συμμετέχουν στον γενικό δείκτη)

Το μερίδιο / ποσοστό / συμμετοχή κάθε προϊόντος στη συνολική δαπάνη όλων των προϊόντων που έκανε το μέσο νοικοκυριό κατά το έτος βάσης 0

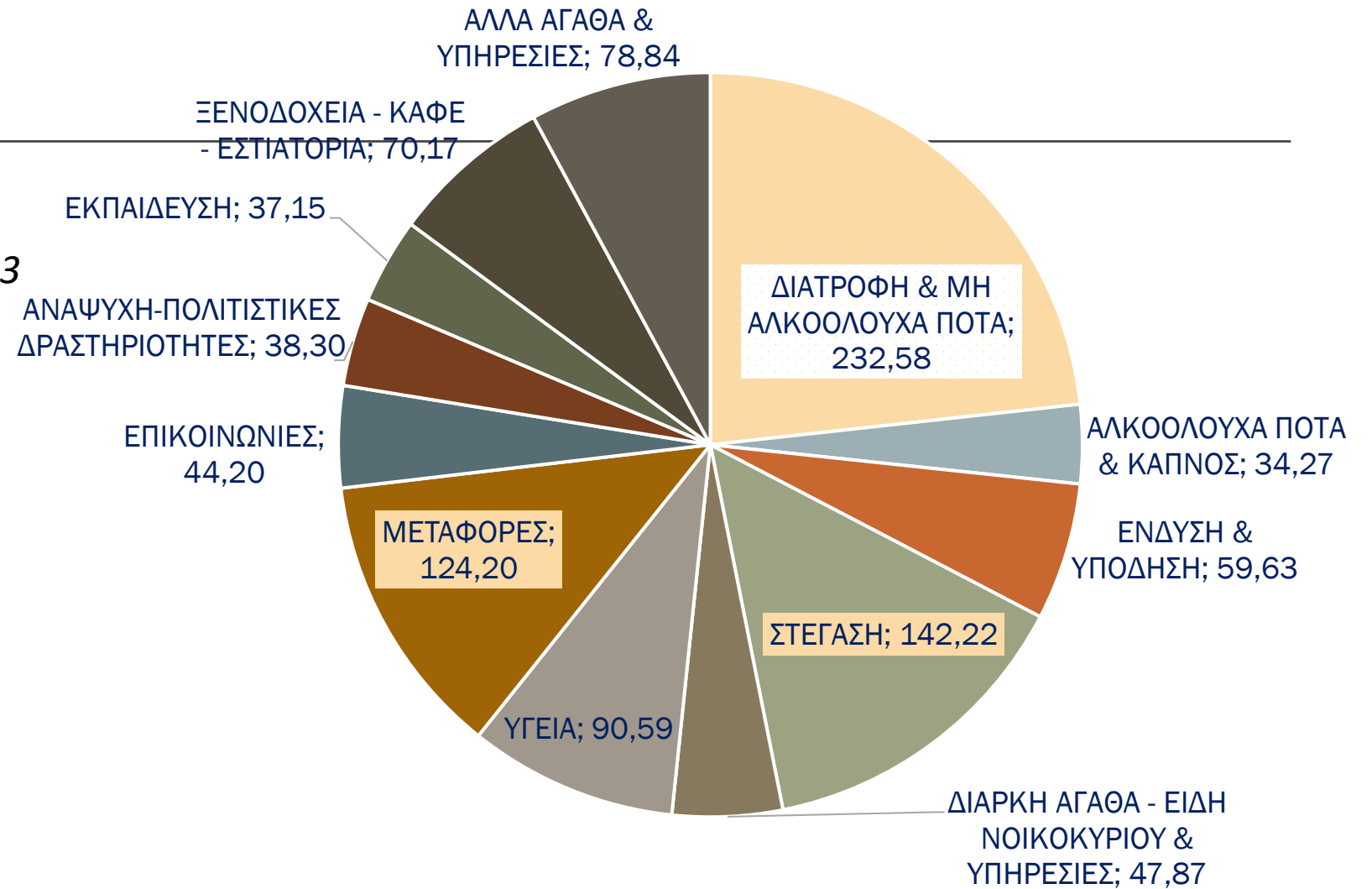
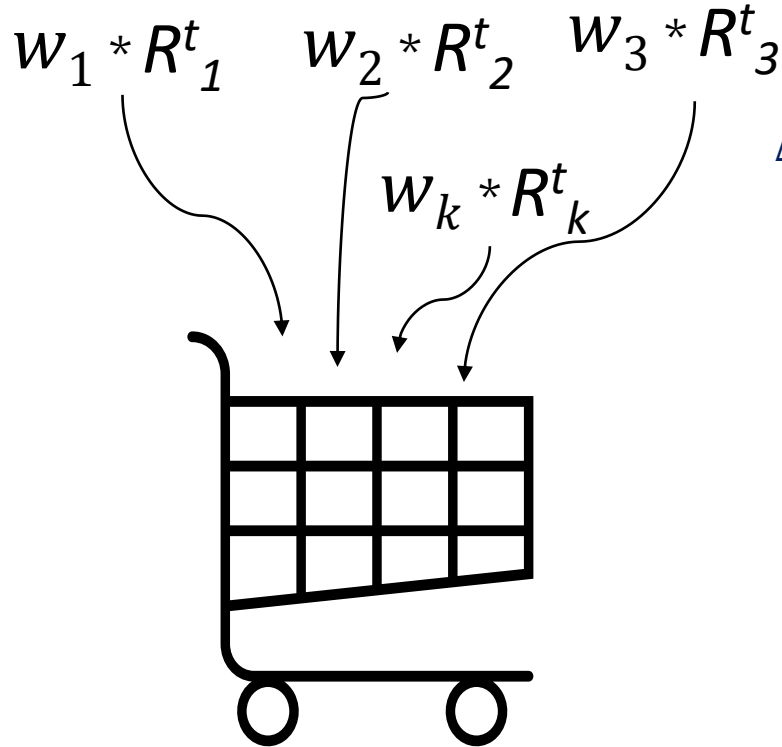
$$w_i = \frac{p_i^0 * q_i^0}{\sum_{i=1}^k p_i^0 * q_i^0}$$

Ο τζίρος που έκανε το προϊόν i

Ο τζίρος που έκαναν ΌΛΑ τα προϊόντα μαζί

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Οι ομάδες του ΓΔΚ
Σταθμίσεις %

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ειδικά θέματα για την κατάρτιση του ΔΤΚ

- **Στέγαση**: Παλαιότερα λαμβάνονταν πληροφορίες για στέγαση (ενοίκια) από μέγεθος δείγματος 1.300 και μόνο από Αθήνα – Θεσ/νικη. Σήμερα λαμβάνεται δείγμα μεγέθους 4.500 από το σύνολο της χώρας.
- **Εποχικότητα**: Για είδη με έντονη εποχικότητα, όπως νωπά φρούτα και λαχανικά, χρησιμοποιείται η μέθοδος των μεταβαλλόμενων συντελεστών στάθμισης καθώς μεταβάλλεται η σύνθεση του καλάθιού από μήνα σε μήνα, όπως εξελίσσεται η εποχική παραγωγή τους.
- **Εκπτώσεις**: Λαμβάνονται υπόψη οι γενικές εκπτώσεις αλλά όχι και οι ειδικές προσφορές.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ειδικά θέματα για την κατάρτιση του ΔΤΚ

- **Στέγαση**: Παλαιότερα λαμβάνονταν πληροφορίες για στέγαση (ενοίκια) από μέγεθος δείγματος 1.300 και μόνο από Αθήνα – Θεσ/νικη. Σήμερα λαμβάνεται δείγμα μεγέθους 4.500 από το σύνολο της χώρας.
- **Εποχικότητα**: Για είδη με έντονη εποχικότητα, όπως νωπά φρούτα και λαχανικά, χρησιμοποιείται η μέθοδος των μεταβαλλόμενων συντελεστών στάθμισης καθώς μεταβάλλεται η σύνθεση του καλάθιού από μήνα σε μήνα, όπως εξελίσσεται η εποχική παραγωγή τους.
- **Εκπτώσεις**: Λαμβάνονται υπόψη οι γενικές εκπτώσεις αλλά όχι και οι ειδικές προσφορές.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

Harmonized Index of Consumer Prices (HICP)

- Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως μέτρο της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ.
- Δημιουργήθηκε για κάθε χώρα το 1997 έτσι ώστε μεταξύ των χωρών μελών οι δείκτες τιμών καταναλωτή να είναι συγκρίσιμοι μεταξύ τους.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

Harmonized Index of Consumer Prices (HICP)

Γενικές πληροφορίες για τους HICP

- Οι HICP διαφέρουν από χώρα σε χώρα, δηλαδή δεν υπάρχει ενιαίο «καλάθι».
- Οι συντελεστές στάθμισης αναπροσαρμόζονται στην αρχή κάθε χρόνου.
- Οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών που λαμβάνονται υπόψη είναι τελικές τιμές (τιμές λιανικής συμπεριλαμβανομένων και των φόρων)
- Υπάρχει κοινό έτος βάσης
- Είναι τύπου Laspeyres
- Δεν περιλαμβάνουν δαπάνες για πληρωμές τόκων
- Περιλαμβάνουν δαπάνες ξένων επισκεπτών αλλά όχι δαπάνες κατοίκων στην αλλοδαπή.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

Harmonized Index of Consumer Prices (HICP)

Ειδικά θέματα για τους HICP

- Διαδικασία **διόρθωσης ποιότητας** (καθαρή μεταβολή τιμής χωρίς να επηρεάζεται από μεταβολές της ποιότητας).
- **Ιδιοκατοίκηση**: δε συμπεριλαμβάνεται αν και οι αντίστοιχες δαπάνες (συντήρησης) αποτελούν σημαντικό μέρος της δαπάνης των νοικοκυριών.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Σύγκριση των δυο δεικτών

Ομοιότητες

- ✓ Χρήση των γεωμετρικών μέσων για υπολογισμό ατομικών δεικτών
- ✓ Κοινές μέθοδοι αντιμετώπισης της εποχικότητας
- ✓ Χρήση ταξινόμησης COICOP

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Σύγκριση των δυο δεικτών

Διαφορές

ΔΤΚ (CPI)	ΕνΔΤΚ (HICP)
Αναπροσαρμογή συντελεστών κάθε πέντε έτη	Αναπροσαρμογή συντελεστών κάθε Ιανουάριο
Δε συμπεριλαμβάνονται ξένοι και συλλογικά νοικοκυριά	Συμπεριλαμβάνονται ξένοι και συλλογικά νοικοκυριά
Δεν καλύπτονται νέα είδη μεταξύ αναθεωρήσεων.	Κάθε Ιανουάριο καλύπτονται και νέα είδη με κατανάλωση μεγαλύτερη του 10/00 που ανταποκρίνονται στις εξελίξεις της αγοράς

Η εμπειρική διερεύνηση έδειξε ότι οι διαφορές στην πράξη μεταξύ CPI – HICP είναι πολύ μικρές.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

